

lydhør, at han kan høre de Muldvarpe, som arbejde for at undergrave dem, og hans Reformbeskræbelse maa netop være rettet imod disse Muldvarpe, thi de eksistere. Jeg kommer nu til det Argument, der naturligtvis fremfor Alt er blevet brugt i denne Sag, de tidligere Bøtninger, som utvivlsomt have fundet Sted. Men her beder jeg nu vel at prøve, om det ikke, naar man seer rigtig til, skulde vise sig, at disse Bøtninger i dette Dilemma ikke bevise det Allermindste. Det er et Spørgsmaal, som er omtvisteligt, hvor paa det her foreliggende Omraade Grændsen ligger mellem Lov og Anordning. Der er anført mange Exempler, og der kunde ansøges flere Exempler paa, at forskjellige Foranstaltninger vedkommende Examensvæsenet ved Universitetet ere trufne ad Anordningsvei. Denne Afgjørelse er i den Forstand administrativ, at det skeer uden Medvirkning af Lovgivningsmagten. Det er imidlertid den høitideligste Form for Administration, noget Mere; end hvad der sædvanlig slet og ret kaldes administrativt; det skeer ikke ved en Beslutning af den enkelte Minister, men det skeer ved kongelig Anordning, ved en Resolution, som tages efter Ministerens Indstilling i Statsraadet og som derefter kundgjøres til almindelig Efterretning. Afgjørelsen er altsaa i de paaberaabte Tilfælde ikke skeet ved Lov, det er vist nok, og jeg vilde fornægte det almindelige Standpunkt, jeg har indtaget ved tidligere beslægtede Leiligheder, dersom jeg vilde sige, at Regjeringen paa dette Omraade uden videre skulde opgive en den lovlig tilkommende Ret; men en saadan Grændse mellem Lov og Anordning som den, der her er Spørgsmaal om, er i sin inderste Rod politisk; den er derfor noget elastisk; den har visse moralsk-politiske Forudsætninger, og den vexler med Tiden og Personer. Det er derfor ikke nok, at man fremdrager ældre Tilfælde — jeg er her nødt til at gaae noget ind paa en personlig Betragtning, det er ved de foregaaende Dages Forhandlinger gjort ligefrem nødvendigt — det er derfor ikke nok, siger jeg, at man mindrer om den Eghed, i en vis Forstand kan man gjerne sige slaaende Eghed, der er imellem Tilfældet, som

det her foreligger, og Tilfældet, som det forelaa i 1862, da ogsaa Forslaget fremkom ved 2den Behandling. Det undrer mig næsten, at denne Parallel ikke tidligere er dragen stærkere frem; thi den er jo tilsyneladende slaaende, den synes ret interessant, da man jo har fremsat den Bebreidelse, at Forslaget først er fremkommet til 2den Behandling. Jeg husker imidlertid ikke, at den ærede Minister har brugt det Forvar; men han kunde jo sige: Hvorfor bebrejder man mig det, netop det Samme gjorde jo Monrad. Men, mine Herrer, jeg paastaar for det Første, at en saadan Anordningsmyndigheds Benyttelse hviler paa visse almindelige moralsk-politiske Forudsætnings Tilstedeværelse hos den Minister, der tilraader Kongen Anordningens Udstedelse. Hvad jeg nu vil sige, veed jeg meget godt, kan blive forvænget, og jeg veed ogsaa, at det kan blive misforstaaet; dette er mig imidlertid ligegyldigt; thi det er min Overbevisning, at det er sandt, hvad jeg siger, og at det er Tid til at sige det. Jeg siger da, at ikke enhver Minister kan bære Ansvar for Brugen af den Art af Myndighed, som saaledes ifølge en vis Usikkerhed i Grændsen mellem Lov og Anordning i og for sig maaskee kan siges at eksistere. Jeg siger, at, naar en Minister vil opfordre Kongen til at bruge denne Anordningsmyndighed i dens vidtstrakte Omfang, saa maa han have visse særegne Forudsætninger; der maa være visse moralsk-politiske Betingelser, uden hvilke det burde være subjectivt umuligt at føre det igjennem, og jeg vil da navnlig sige, at, naar man paa dette Omraade vilde tilraade Kongen at føre den inden visse Grændser utvivlsomt eksisterende Anordningsmyndighed ud paa de yderst tvivlsomme Enemærker, maa man i det Væsentlige vide sig i dyb og inderlig Forstaaelse med den Institution, som man ad den eensidige Anordningsvei vil omordne. Misforstaae mig ikke saaledes, som om jeg vilde mene, at Ministeren ikke skulde kunne gjøre Andet end strøe Sand paa de Indstillinger, som komme fra de Mænd, der nærmest repræsenterer den vedkommende Institution; det falder mig ikke ind at mene Sligt, det vilde være absurd. Der kan være